

การพัฒนาแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะ
ทางพุทธศาสนาสำหรับประชาชน : กรณีวัดอรุณราชวราราม

THE DEVELOPMENT OF A PSYCHOLOGICAL LEARNING MODEL FOR
BUDDHISM PUBLIC WISDOM : A CASE OF WAT ARUNRATCHAWARARAM

Received: Aug 20, 2020

Revised: Jan 10, 2021

Accepted: Jan 20, 2021

^{1*}พระครูปลัดดิลกวัฒน์(ชุมพร) ²ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา ³พงษ์พรรณ เกิดพิทักษ์
^{1*}Prakrupaladdilokwat (Chumporn) ²Prasarn Malakul Na Ayudhaya ³Pongpan Kirdpitak

^{1*-3}จิตวิทยาเพื่อการพัฒนาศักยภาพมนุษย์, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
^{1*-3}Psychology for Developing Human Potentials, Kasem Bundit University

*Corresponding Author, E-mail: watarunoffice@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับวัดอรุณราชวราราม 2) เพื่อพัฒนาแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาสำหรับประชาชน: กรณีศึกษาวัดอรุณราชวรวิหาร 3) เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาสำหรับประชาชน: กรณีศึกษาวัดอรุณราชวราราม และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มทดลองที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาภายหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในแขวงวัดอรุณ 354 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการทดลองเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในแขวงวัดอรุณ มีคะแนนภูมิปัญญาสาธารณะ ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 40 คน แล้วสุ่มอย่างง่าย เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน กลุ่มทดลองได้รับรูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ส่วนกลุ่มควบคุมดำเนินชีวิตตามปกติ

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา การประมวลสารสนเทศ การจัดการความรู้
ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1) ค่าเฉลี่ยภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยา เป็นโครงสร้างที่มีหลักการและวิธีการ ตามแนวคิดทางจิตวิทยา 3 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดการประมวลสารสนเทศ แนวคิดการจัดการความรู้ และแนวคิดความตั้งใจเชิงพฤติกรรม 3) ภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาของกลุ่มทดลอง โดยรวมและรายด้าน หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน และ 4) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความพึงพอใจของกลุ่มทดลองต่อรูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาพบว่า มีความพึงพอใจระดับมาก

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the Buddhism public wisdom concerning Wat Arunratchawararam, 2) to develop a psychological learning model for enhancing Buddhism public wisdom of people: a case of Wat Arunratchawararam, 3) to study the effectiveness of a psychological learning model for Buddhism public wisdom: a case of Wat Arunratchawararam, and 4) to study the satisfaction of people toward a psychological learning model for Buddhism public wisdom. The sample was 354 people of Watarun subdistrict who were selected by stratified random sampling. The sample participated in the experiment were 40 people of Watarun subdistrict purposively selected by the 25th and lower percentile. The simple random assignment was used to place 20 people into the control group and 20 people into the experimental group. The experimental group received a psychological learning model for Buddhism public wisdom for enhancing Buddhism public wisdom while the control group lived according to normal daily activities.

The research results were as follows: 1) the total mean score and each dimension score of Buddhism public wisdom were low; 2) the development of a psychological learning model was based on three psychological concepts and methods from information processing, knowledge management and behavioral intention; 3) the Buddhism public wisdom of the experimental group in overall and each dimension scores after the experiment and the follow-up were higher than before the experiment

at the level of .01 statistical significance. No significant differences existed in the control group; and 4) the qualitative analysis results from focus group discussion regarding satisfaction showed that the experimental groups were very highly satisfied with the psychological learning model.

Key words: Buddhism Public Wisdom, Information Processing, Knowledge Management, Behavioral Intention

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภูมิปัญญา (Wisdom) เป็นคุณลักษณะทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งมีขนาดใหญ่พอควรและดำรงอยู่ได้ยาวนานย่อมต้องมีด้วยกันทุกสังคม สังคมไทยเป็นสังคมเก่าแก่สังคมหนึ่ง จึงปรากฏภูมิปัญญาอยู่จำนวนมาก ภูมิปัญญาเหล่านี้นอกจากแสดงความเป็นไทย เป็นเอกลักษณ์ไทยที่สำคัญอย่างหนึ่งแล้วยังเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญ และพัฒนาการของคนในชาติด้วย การกล่าวถึงเรื่องภูมิปัญญา มักจะหมายถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมส่วนยอด ส่วนปลายสุดของสถาบันสังคม (Social Institution) ซึ่งเป็นส่วนประกอบของวัฒนธรรมแต่ละสังคม ซึ่งหน่วยทางสังคม (Social Unit) มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) ตำแหน่งทางสังคม 2) หน้าที่ 3) แบบแผนพฤติกรรม ซึ่งประกอบด้วย ความเชื่อ ความรู้ ค่านิยม อุดมการณ์และบรรทัดฐานทางสังคม 4) องค์วัตถุ จากโครงสร้างของหน่วยสังคมนี้ (เรื่องเดช ปันเขียนชดัย, 2542, 1-5)

สำหรับภูมิปัญญาสาธารณะนั้นอธิบายได้ว่า ไม่ใช่ความรู้เฉพาะเรื่องแต่เป็นความรู้ที่เป็นองค์รวมซึ่งรวบรวมความรู้ต่าง ๆ ให้มาสัมพันธ์กันจนทำให้เกิดมิติรอบด้านหรือเห็นวิถีชุมชนนั่นเอง กล่าวคือ ภูมิปัญญาสาธารณะ จะสะท้อนความคิด ความเชื่อ ความไม่ใฝ่ฝัน ซึ่งจะเห็นได้จากกฎเกณฑ์ทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว คนในชุมชน ท้องถิ่น และจารีตประเพณีต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าภูมิปัญญาสาธารณะเป็นรากฐานการดำรงชีวิตของกลุ่มคนที่สำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะภูมิปัญญาสาธารณะ เป็นสรรพวิชาความรู้ทั้งหมดที่ชุมชนท้องถิ่นใช้แก้ปัญหาหรือจรโลงชีวิตไม่ว่าจะเป็นความรู้ที่มีการสั่งสม มีการประยุกต์ใช้มายาวนาน หรือความรู้ที่ชุมชนท้องถิ่นรับมาจากภายนอก ล้วนแต่เป็นความรู้ที่ผ่านการพิสูจน์มาแล้วว่าเข้ากันได้กับวิถีด้านอื่น ๆ ของชุมชนท้องถิ่นล้วนแต่เป็นประโยชน์ในการเลี้ยงชีพ หรือประโยชน์ด้านอื่น ๆ ในการดำรงชีวิตของชุมชนท้องถิ่นและ ปัจเจกชน (ชวน เพชรแก้ว, 2547) และการให้ความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาในปัจจุบันเป็นลักษณะการเสริมสร้างความรู้โดยทั่วไป ยังมีปัญหาในการขาดลักษณะการเสริมสร้างความรู้ และความฉลาดรู้ให้แก่ประชาชนในระดับที่เรียกว่า “ภูมิปัญญาสาธารณะ (Public Wisdom)

วัดอรุณราชวราราม เขตบางกอกใหญ่ เป็นวัดที่มีศักยภาพและมีบทบาทที่สำคัญทางประวัติศาสตร์สถานที่หนึ่งของประเทศไทย มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยโบราณที่มีมาตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา วัดอรุณราชวราราม ราชวรมหาวิหาร หรือวัดอรุณราชวรารามเป็นศาสนสถานแห่งหนึ่งที่เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย มีความได้เปรียบด้านภูมิศาสตร์เป็นเสมือนประตูสู่ตลาดการค้า การลงทุน

และมีเส้นทางการท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมต่อไปยังหลายประเทศ จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และจากการที่ผู้วิจัยเป็นพระสงฆ์และได้สนทนากับประชาชนรอบบริเวณรอบวัดอรุณราชวราราม ทำให้ทราบว่าผู้คนเหล่านั้นรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับวัดอรุณราชวรารามที่มีทั้งถูกและผิด อีกทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับวัดอรุณราชวรารามในปัจจุบัน ยังไม่มีรูปแบบการให้ความรู้แก่ประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ชัดเจน ข้อความที่นำเสนอผ่านสื่อมีลัทธิมีเดียต่าง ๆ มีลักษณะที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป ซึ่งอาจทำให้ประชาชนเกิดความสับสน และหากไม่มีการจัดการปัญหาเหล่านี้ในอนาคตข้อมูลที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของวัดอรุณราชวรารามบางส่วนจะถูกบิดเบือน

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเผยแพร่ความรู้ของวัดอรุณราชวราราม ประกอบด้วยกรรมการวัดฝ่ายจัดสรรข้อมูลมัลติมีเดีย พระภิกษุสงฆ์ที่ช่วยเผยแพร่ความรู้ มัคคุเทศก์ชาวไทย และประชาชนที่เข้ามาสักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัด โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาสาธารณะหรือองค์ความรู้ที่คนในชุมชนควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัดอรุณราชวรารามในเรื่องใดบ้าง และควรมีวิธีการอย่างไรที่สามารถเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะนั้น ๆ ให้แก่คนในชุมชน ผลการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า สิ่งที่คนในชุมชนต้องการ คือ ต้องการเรียนรู้และเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะ ทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับวัดอรุณราชวราราม ในเรื่องต่อไปนี้ 1) ภูมิปัญญาสาธารณะด้านประวัติความเป็นมา 2) ภูมิปัญญาสาธารณะด้านปูชนียสถานและถาวรวัตถุ และ 3) ภูมิปัญญาสาธารณะด้านจารีตประเพณี ภูมิปัญญาสาธารณะทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น จะก่อให้เกิด องค์ความรู้ ความเชื่อที่มาจากประสบการณ์ สามารถถ่ายทอดให้กับคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเลื่อมใสศรัทธา เป็นคุณค่า คุณประโยชน์ และสามารถนำความรู้ ความเชื่อ และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติขยายผลให้เกิดประโยชน์

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัดอรุณราชวราราม จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาภูมิปัญญาสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับวัดอรุณราชวรารามของคนในชุมชน โดยนำแนวคิดและหลักการของ การประมวลสารสนเทศ (Information Processing), การจัดการความรู้ (Knowledge Management) และแนวคิดความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (Behavioral intention) ที่ได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วว่าสอดคล้อง ตรงกับความต้องการของปัญหาวิจัยมาประยุกต์ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะ ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ภูมิปัญญาสาธารณะด้านประวัติความเป็นมา 2) ภูมิปัญญาสาธารณะด้านปูชนียสถานและถาวรวัตถุ และ 3) ภูมิปัญญาสาธารณะด้านจารีตประเพณี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับวัดอรุณราชวราราม
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาสำหรับประชาชน: กรณีศึกษาวัดอรุณราชวรวิหาร

3. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาสำหรับประชาชน: กรณีศึกษาวัดอรุณราชวราราม

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มทดลองที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาภายหลังการทดลอง

สมมติฐานของการวิจัย

1. ภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาของกลุ่มทดลอง ที่เข้าร่วมการใช้รูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยา หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลอง

2. ภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาของกลุ่มทดลอง ที่เข้าร่วมการใช้รูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยา หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล เพิ่มขึ้นมากกว่าภูมิปัญญาสาธารณะของกลุ่มควบคุม ที่ไม่ได้เข้าร่วมการใช้รูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาและดำเนินชีวิตตามปกติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในแขวงวัดอรุณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาที่ได้มาจากการคัดเลือกแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 354 คน และ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 40 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน กลุ่มทดลองได้รับรูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับรูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยา ดำรงชีวิตตามปกติ

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods Designs) โดยใช้ Exploratory Sequential Design (Creswell, 2013) จำแนกเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 การสร้างแบบวัดภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับวัดอรุณราชวราราม และการหาคุณภาพของแบบวัด โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษา ความหมาย คุณลักษณะ และวิธีการพัฒนาเกี่ยวกับภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้สร้างแบบวัดภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับวัดอรุณราชวราราม 3 ด้าน คือ ภูมิปัญญาสาธารณะด้านประวัติความเป็นมา ภูมิปัญญาสาธารณะด้านปูชนียสถานและถาวรวัตถุ และภูมิปัญญาสาธารณะด้านจารีตประเพณี จากนั้นหาคุณภาพของแบบวัด โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากนั้น

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านได้ให้คะแนน IOC ของแบบวัดระหว่าง .67-1.00 ขึ้นไป จากนั้นทำการทดลองการใช้ (try out) กับประชาชนเขตวัดอรุณที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .569-.801 และค่าความเที่ยงเท่ากับ .940

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาและการหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำแนวคิดและหลักการของการประมวลสารสนเทศ การจัดการความรู้ และความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ที่ได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วว่าสอดคล้อง ตรงกับความต้องการของปัญหาวิจัย มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ นำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC ของรูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์เท่ากับ 1.00

ระยะที่ 3 การประเมินผลของการนำรูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาไปใช้ในการเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาในครั้งนี้ โดยจำแนกเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวัดภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล ทำการวิเคราะห์คะแนนภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล และเปรียบเทียบภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ของกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล และระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้สนทนากลุ่มเฉพาะกับกลุ่มทดลอง สอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาและนำข้อมูลที่ได้จากสนทนากลุ่มเฉพาะมาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับวัดอรุณราชวราราม และรูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยา โดย 1) วิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้สูตรคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Items Objective Congruence Index: IOC) 2) วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item-Total Correlation) และ 3) วิเคราะห์ค่าความเที่ยง ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์ (Cronbach's Alpha Coefficient) และการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดย 1) วิเคราะห์ภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา 2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ของกลุ่มทดลองและระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลองและหลังการติดตามผล และ 3) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับความพึงพอใจของพนักงานกลุ่มทดลองที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา หลังการทดลอง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา

ผลการวิเคราะห์ภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา พบว่า ภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา โดยรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ภูมิปัญญาสาธารณะด้านประวัติความเป็นมา ภูมิปัญญาสาธารณะด้านปฐนียสถานและถาวรวัตถุ และภูมิปัญญาสาธารณะด้านจารีตประเพณี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

2. ผลการพัฒนาแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาสำหรับประชาชน: กรณีศึกษาวัดอรุณราชวรวิหาร

ผู้วิจัยพัฒนาแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธ โดยกำหนดกรอบในการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้าง องค์ความรู้ ความเชื่อทางพุทธศาสนา ที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ ที่ถ่ายทอดให้กับคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเลื่อมใสศรัทธา เป็นคุณค่า คุณประโยชน์ และสามารถนำความรู้ ความเชื่อ และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติขยายผลให้เกิดประโยชน์ ด้านประวัติความเป็นมา ด้านปฐนียสถานและถาวรวัตถุ และด้านจารีตประเพณี โดยประยุกต์ใช้แนวคิดจิตวิทยา 3 แนวคิด ได้แก่ 1) แนวคิดการประมวลสารสนเทศ ซึ่งเป็นกระบวนการทางสมองในการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารที่มุ่งเน้นกระบวนการรู้คิด (Cognitive Process) กลยุทธ์การเรียนรู้ (Learning Strategies) โดยทำความเข้าใจ และให้ความใส่ใจ ข้อมูลข่าวสาร ประมวลและสะสมข้อมูลข่าวสารให้เป็นระบบ เก็บจำขยายความและเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่กับสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว 2) แนวคิดการจัดการความรู้ มุ่งเน้นกระบวนการในการสร้างฐานความรู้ การรวบรวมความรู้เดิมและแสวงหาความรู้ใหม่ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเผยแพร่ความรู้ และ 3) แนวคิดความตั้งใจเชิงพฤติกรรม เป็นพฤติกรรมการแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เป็นผลจากสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ประกอบด้วย พฤติกรรมเป้าหมาย ความคาดหวังเชิงพฤติกรรม ความเชื่อ เจตคติ การเห็นคุณค่า และการวางแผนปฏิบัติอย่างมีสติ

รูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นเริ่มต้น ผู้วิจัยสร้าง สัมพันธภาพ ชี้แจง วัตถุประสงค์ กฎระเบียบ การมีส่วนร่วมบทบาทของผู้เข้าร่วมการทดลอง และบทบาทผู้วิจัย เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เข้าร่วมการทดลองหรือการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสม รวมถึงการประเมินความรู้ ความเข้าใจก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนการ

1) ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวทางการประมวลผลสารสนเทศ ซึ่งเป็นกระบวนการทางสมองในการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารที่มุ่งเน้นกระบวนการรู้คิด (Cognitive Process) กลยุทธ์การเรียนรู้ (Learning Strategies) โดยทำความเข้าใจ และให้ความสนใจ ข้อมูลข่าวสาร ประมวลและสะสมข้อมูลข่าวสารให้เป็นระบบ เก็บจำ ขยายความและเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่กับสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ การทำความเข้าใจ (Recognition) และให้ความสนใจ (Attention) กับข้อมูลข่าวสาร การประมวลผลข้อมูลข่าวสารให้เป็นระบบ การเก็บจำ (Memory) สิ่งที่ได้รับ การขยายความและเชื่อมโยงเรื่องราวที่ได้เรียนรู้ใหม่กับสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้วเพื่อให้เรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น และการนำความรู้ไปใช้ในชีวิต และนำไปเผยแพร่แบ่งปันต่อไป

2) ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวทางการจัดการความรู้ มุ่งเน้นกระบวนการในการสร้างฐานความรู้ การรวบรวมความรู้เดิมและแสวงหาความรู้ใหม่ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเผยแพร่ความรู้ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ การกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมาย การรวบรวมความรู้เดิม และแสวงหาความรู้ใหม่ การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้เป็นระบบ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรับปรุงความรู้ให้ทันสมัยถูกต้อง และมีแนวทางการแก้ปัญหาหากประสบปัญหาอุปสรรค และการเผยแพร่แบ่งปันสิ่งที่ได้เรียนรู้

3) ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดความตั้งใจเชิงพฤติกรรม เป็นพฤติกรรมการแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เป็นผลจากสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ประกอบด้วย พฤติกรรมเป้าหมาย ความคาดหวังเชิงพฤติกรรม ความเชื่อ เจตคติ การเห็นคุณค่า และการวางแผนปฏิบัติอย่างมีสติ โดยมีขั้นตอนต่อไปนี้ การกำหนดเป้าหมายและความคาดหวังเชิงพฤติกรรม การเชื่อมโยงความเชื่อ เจตคติ การเห็นคุณค่า และพฤติกรรมที่ตั้งใจแสดงออก การวางแผนการปฏิบัติอย่างมีสติ การทัศนศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเลื่อมใส ศรัทธา ความเชื่อและคุณประโยชน์ และการเผยแพร่แบ่งปันความตั้งใจเชิงพฤติกรรม อันเกิดจากความเชื่อและคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้

เทคนิคที่นำมาใช้คือ การใช้วีดิทัศน์และภาพประกอบ การอภิปราย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนคิด การแบ่งกลุ่มย่อย ทัศนศึกษา การจัดทำแผนผัง และการฝึกปฏิบัติการเป็นภาคปฏิบัติ

ขั้นสรุปและประเมินผล เป็นการสรุปและประเมินผลของการเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา โดยการร่วมกันอภิปรายคุณค่าของการเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกัน และรวบรวมแนวคิดสำคัญที่ได้จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสะท้อนคิดร่วมกับสรุปข้อความรู้ที่ได้เรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาในแต่ละด้าน รวมทั้งคุณประโยชน์ที่ได้รับ และเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมซักถามสิ่งที่สงสัย ผู้วิจัยเสริมสร้างความมั่นใจให้ผู้เข้าร่วมการทดลองที่จะนำสิ่งที่ได้จากการทดลองไปปฏิบัติ

3. การประเมินผลของการใช้รูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญา
 สาธารณะทางพุทธศาสนาสำหรับประชาชน: กรณีศึกษาวัดอรุณราชวราราม

3.1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาของกลุ่มทดลอง
 และกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล ดังตารางที่ 1
 ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลค่าเฉลี่ยของภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธ
 ศาสนา ของกลุ่มทดลอง (n = 20) และกลุ่มควบคุม (n = 20) ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และ
 หลังการติดตามผล

ภูมิปัญญา สาธารณะ ทางพุทธ ศาสนา	กลุ่มทดลอง (n=20)									กลุ่มควบคุม (n=20)								
	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง			หลังการติดตามผล			ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง			หลังการติดตามผล		
	\bar{X}	SD	แปล ผล	\bar{X}	SD	แปล ผล	\bar{X}	SD	แปล ผล	\bar{X}	SD	แปล ผล	\bar{X}	SD	แปล ผล	\bar{X}	SD	แปล ผล
ด้านประวัติ ความเป็นมา	2.30	0.98	น้อย	2.50	0.89	ปาน กลาง	2.65	0.86	ปาน กลาง	2.15	0.88	น้อย	2.35	0.75	น้อย	2.40	0.68	น้อย
ด้านปูชนีย สถานและ ถาวรวัตถุ	2.21	0.40	น้อย	2.29	0.26	น้อย	2.67	0.21	ปาน กลาง	2.02	0.44	น้อย	2.07	0.45	น้อย	2.02	0.44	2.21
ด้านจารีต ประเพณี	2.00	0.33	น้อย	2.30	0.39	น้อย	2.90	0.27	ปาน กลาง	2.16	0.58	น้อย	2.10	0.36	น้อย	2.03	0.29	น้อย
ค่าเฉลี่ย โดยรวม	2.17	0.39	น้อย	2.60	0.18	ปาน กลาง	2.96	0.20	ปาน กลาง	2.11	0.39	น้อย	2.17	0.39	น้อย	2.15	0.31	น้อย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมของภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธ
 ศาสนา ของกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.17, SD=0.39$) หลังการทดลองอยู่
 ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60, SD=0.18$) และหลังการติดตามผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} =$
 $2.96, SD=0.20$) ของกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.11, SD=0.39$) หลังการ
 ทดลองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.17, SD=0.39$) และหลังการติดตามผลอยู่ในระดับปานกลาง
 ($\bar{X} = 2.15, SD=0.31$)

3.2 การเปรียบเทียบคะแนนภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา โดยรวมและรายด้าน
 ของกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล แสดงในตารางที่ 2
 ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา โดยรวมและ
 รายด้านของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง และหลัง
 การติดตามผล เป็นรายคู่ ด้วยสถิติ Wilcoxon Matched Paired Signed Ranks Test (n = 20)

ภูมิภาค สาขาวิชา พุทธศาสนา	กลุ่ม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		หลังการติดตามผล		เปรียบเทียบช่วงเวลา	Z	p
		Med	IQR	Med	IQR	Med	IQR			
ด้านประวัติ ความเป็นมา	กลุ่มทดลอง							ก่อนการทดลอง-หลังการทดลอง	-0.834	.404
								ก่อนการทดลอง-หลังการติดตามผล	-0.775	.439
								หลังการทดลอง-หลังการติดตามผล	-1.187	.235
	กลุ่มควบคุม							ก่อนการทดลอง-หลังการทดลอง	-1.633	.102
								ก่อนการทดลอง-หลังการติดตามผล	-0.159	.873
								หลังการทดลอง-หลังการติดตามผล	-0.889	.374
ด้านบุคลิก สถานและ ถาวรวัตถุ	กลุ่มทดลอง							ก่อนการทดลอง-หลังการทดลอง	-0.767	.443
								ก่อนการทดลอง-หลังการติดตามผล	-3.734**	.000
								หลังการทดลอง-หลังการติดตามผล	-3.235**	.001
	กลุ่มควบคุม							ก่อนการทดลอง-หลังการทดลอง	-0.659	.510
								ก่อนการทดลอง-หลังการติดตามผล	-1.265	.206
								หลังการทดลอง-หลังการติดตามผล	-0.157	.875
ด้านจารีต ประเพณี	กลุ่มทดลอง							ก่อนการทดลอง-หลังการทดลอง	-2.415*	.016
								ก่อนการทดลอง-หลังการติดตามผล	-3.528**	.000
								หลังการทดลอง-หลังการติดตามผล	-3.835**	.000
	กลุ่มควบคุม							ก่อนการทดลอง-หลังการทดลอง	-0.672	.501
								ก่อนการทดลอง-หลังการติดตามผล	-1.633	.102
								หลังการทดลอง-หลังการติดตามผล	-1.346	.178
โดยรวม	กลุ่มทดลอง							ก่อนการทดลอง-หลังการทดลอง	-3.342**	.001
								ก่อนการทดลอง-หลังการติดตามผล	-3.920**	.000
								หลังการทดลอง-หลังการติดตามผล	-3.771**	.000
	กลุ่มควบคุม							ก่อนการทดลอง-หลังการทดลอง	-1.457	.145
								ก่อนการทดลอง-หลังการติดตามผล	-0.156	.876
								หลังการทดลอง-หลังการติดตามผล	-0.443	.658

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 2 พบว่า ภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา โดยรวมของกลุ่มทดลองหลังการทดลองและหลังการติดตามผลสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนารายด้านของกลุ่มทดลอง ด้านประวัติความเป็นมาของวัดอรุณราชวราราม พบว่า ก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง ก่อนการทดลองกับหลังการติดตามผล และหลังการทดลองกับหลังการติดตามผลไม่แตกต่างกัน ด้านปูชนียสถานและถาวรวัตถุในวัดอรุณราชวราราม หลังการทดลองและก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน แต่คะแนนหลังการทดลองสูงกว่าหลังการติดตามผล ส่วนด้านจารีตประเพณีของวัดอรุณราชวราราม ก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง หลังการทดลองกับหลังการติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนหลังการติดตามผลสูงกว่าคะแนนหลังการทดลอง และก่อนการทดลอง นอกจากนี้ ด้านจารีตประเพณีของวัดอรุณราชวราราม พบว่า หลังการติดตามผลมีคะแนนสูงกว่าหลังการทดลองและก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนหลังการทดลองมีคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ของกลุ่มควบคุม โดยรวมและรายด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านประวัติความเป็นมาของวัดอรุณราชวราราม ด้านปูชนียสถานและถาวรวัตถุในวัดอรุณราชวราราม และด้านจารีตประเพณีของวัดอรุณราชวราราม ก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง ก่อนการทดลองกับหลังการติดตามผล และหลังการทดลองกับหลังการติดตามผล ไม่แตกต่างกัน

3.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ทั้งโดยรวมและรายด้านระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง หลังการทดลองและหลังการติดตามผล ดังตารางที่ 3 ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ทั้งโดยรวมและรายด้านระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง หลังการทดลองและหลังการติดตามผล ด้วยการใช้การวิเคราะห์ข้อมูลรายคู่ Mann Whitney U-test (n=20)

ภูมิปัญญาสาธารณะ	ช่วงเวลาในการวัด	กลุ่มตัวอย่าง	Med	IQR	Mean Rank	Z	p
ด้านประวัติความเป็นมา	ก่อนการทดลอง	กลุ่มทดลอง	2.00	1.75	21.38	-0.497	0.619
		กลุ่มควบคุม	2.00	1.75	19.63		
	หลังการทดลอง	กลุ่มทดลอง	3.00	1.00	21.68	-0.681	0.496
		กลุ่มควบคุม	2.00	1.00	19.33		
	หลังการติดตามผล	กลุ่มทดลอง	3.00	1.00	22.40	-1.109	0.267
		กลุ่มควบคุม	2.00	1.00	18.60		
ด้านปูชนียสถานและถาวรวัตถุ	ก่อนการทดลอง	กลุ่มทดลอง	2.17	0.50	23.35	-1.550	0.121
		กลุ่มควบคุม	2.00	0.64	17.65		
	หลังการทดลอง	กลุ่มทดลอง	2.22	0.22	24.13	-1.972*	0.049
		กลุ่มควบคุม	2.16	0.42	16.88		
	หลังการติดตามผล	กลุ่มทดลอง	2.72	0.42	29.35	-4.805**	0.000
		กลุ่มควบคุม	2.00	0.31	11.65		

ภูมิปัญญาสาธารณะ	ช่วงเวลาในการวัด	กลุ่มตัวอย่าง	Med	IQR	Mean Rank	Z	p
ด้านจารีตประเพณี	ก่อนการทดลอง	กลุ่มทดลอง	2.00	0.40	18.10	-1.320	0.187
		กลุ่มควบคุม	2.20	0.40	22.90		
	หลังการทดลอง	กลุ่มทดลอง	2.30	0.60	23.10	-1.427	0.154
		กลุ่มควบคุม	2.20	0.40	17.90		
	หลังการติดตามผล	กลุ่มทดลอง	2.90	0.60	30.54	-5.441**	0.000
		กลุ่มควบคุม	2.20	0.35	10.55		
โดยรวม	ก่อนการทดลอง	กลุ่มทดลอง	2.08	0.49	21.28	-0.419	0.675
		กลุ่มควบคุม	2.03	0.54	19.73		
	หลังการทดลอง	กลุ่มทดลอง	2.60	0.29	27.15	-3.600**	0.000
		กลุ่มควบคุม	2.13	0.62	13.85		
	หลังการติดตามผล	กลุ่มทดลอง	2.91	0.31	30.45	-5.385**	0.000
		กลุ่มควบคุม	2.14	0.44	10.55		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 3 พบว่า ภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา โดยรวม ก่อนการทดลองพบว่า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีภูมิปัญญาสาธารณะ ไม่แตกต่างกัน หลังการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีภูมิปัญญาสาธารณะ โดยรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนหลังติดตามผลพบว่ากลุ่มทดลองมีภูมิปัญญาสาธารณะ โดยรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.4 ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการทำ Focus Group เพื่อศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มทดลองที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา พบว่าประชาชนกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง มีความพึงพอใจมากต่อรูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาสำหรับประชาชน: กรณีวัดอรุณราชวราราม ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา จำนวน 354 คน พบว่า มีค่าเฉลี่ยภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาโดยรวมอยู่ในระดับปานน้อย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างประชาชนในแขวงวัดอรุณในการศึกษาครั้งนี้ เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่รอบบริเวณวัดอรุณราชวรารามที่

ทราบประวัติความเป็นมาของวัดผ่านการบอกเล่าสืบต่อกันมาแบบปากต่อปาก อาศัยความเข้าใจของตนเอง ไม่ได้มีการศึกษาจากแหล่งการศึกษาที่เชื่อถือได้ และไม่ได้รับการศึกษาที่เป็นระบบ ทำให้มีคะแนนภูมิปัญญาสาธารณะในระดับน้อย เนื่องจากผู้วิจัยเป็นพระสงฆ์ที่ส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของวัดอรุณราชวราราม จึงสนใจที่จะเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา เพื่อให้ มีองค์ความรู้ ความเชื่อที่มาจาก การสั่งสมประสบการณ์ สามารถถ่ายทอดให้กับคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเลื่อมใส ศรัทธา เป็นคุณค่า คุณประโยชน์ และสามารถนำความรู้ ความเชื่อ และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติ ขยายผลให้เกิดประโยชน์ ทั้งต่อประชาชนทั่วไปและผู้สนใจได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องและไม่ถูกบิดเบือน

2. ผลการพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ประยุกต์หลักการ แนวคิด วิธีการและเทคนิคการเรียนรู้ทางจิตวิทยา 3 แนวคิด คือ 1) การประมวลสารสนเทศ (Information Processing) เป็นกระบวนการทางสมองในการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารที่มุ่งเน้นกระบวนการรู้คิดและกลยุทธ์การเรียนรู้ โดยทำความเข้าใจ และให้ความสนใจ ข้อมูลข่าวสาร ประมวลและสะสมข้อมูลข่าวสารให้เป็นระบบ เก็บจำขยายความและเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่กับสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว 2) การจัดการความรู้ (Knowledge Management) มุ่งเน้นกระบวนการในการสร้างฐานความรู้ การรวบรวมความรู้เดิมและแสวงหาความรู้ใหม่ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเผยแพร่ความรู้ และ 3) ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (Behavioral Intention) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละบุคคลที่เป็นผลจากสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ประกอบด้วย พฤติกรรมเป้าหมาย ความคาดหวังเชิงพฤติกรรม ความเชื่อ เจตคติ การเห็นคุณค่า และการวางแผนปฏิบัติอย่างมีสติ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีขั้นตอนการดำเนินงาน ทั้งหมด 9 ครั้ง ๆ ละ 3 ชั่วโมง มีขั้นตอนการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มต้น ผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพ ชี้แจงวัตถุประสงค์ ข้อตกลง การมีส่วนร่วม บทบาท หน้าที่ของสมาชิก และผู้วิจัย ระยะเวลา สถานที่เข้าร่วมการทดลอง เพื่อเตรียมความพร้อม รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสม รวมถึงประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ เป็นขั้นเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยา โดยนำหลักการ แนวคิด วิธีการและเทคนิคของการประมวลสารสนเทศ การจัดการความรู้ และความตั้งใจเชิงพฤติกรรม มาสนับสนุนในการเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ทั้ง 3 ด้าน คือ

(1) ภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาด้านประวัติความเป็นมา โดยใช้เทคนิค การใช้วิถีทัศน์และภาพประกอบ การอภิปราย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนคิด การแบ่งกลุ่มย่อย ทักษะศึกษา การจัดทำแผ่นพับ และการฝึกปฏิบัติการณ์เป็นมัคคุเทศก์

(2) ภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาด้านปูชนียสถานและถาวรวัตถุ โดยใช้เทคนิค การใช้วิถีทัศน์และภาพประกอบ กระบวนการคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนคิด การแบ่งกลุ่มย่อย ทักษะศึกษา การจัดทำแผ่นพับ และการฝึกปฏิบัติการณ์เป็นมัคคุเทศก์

(3) ภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาด้านจารีตประเพณี โดยใช้เทคนิค การใช้วิถีทัศน์ และภาพประกอบ กระบวนการคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนคิด การแบ่งกลุ่มย่อย ทัศนศึกษา การจัดทำแผ่นพับ และการฝึกปฏิบัติการเป็นมัคคุเทศก์

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประเมินผล เป็นการสรุปผลการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละเรื่อง โดยให้ซักถามในสิ่งที่สงสัยร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ อภิปรายร่วมกัน และสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์เพื่อสรุป ให้ความเห็นเพื่อตรวจสอบความเข้าใจและสรุปเป็นหลักการเพื่อนำไปใช้เสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา

รูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา เป็นตัวขับเคลื่อนภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ทั้ง 3 ด้านผสมผสานกันไปโดยมีจุดเด่นอยู่ กระบวนการคิด การแลกเปลี่ยนความรู้และการฝึกปฏิบัติการเป็นมัคคุเทศก์ เพื่อให้ได้ฝึกในเรื่องเผยแพร่แบ่งปันสิ่งที่ได้เรียนรู้ ฝึกกระบวนการคิด ความจำและความตั้งใจในการที่จะถ่ายทอดสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวัดอรุณราชวราราม

3. การประเมินผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา พบว่าภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ของกลุ่มทดลอง หลังการทดลองและหลังการติดตามผลสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม ที่เป็นเช่นนี้เพราะ กลุ่มทดลองได้รับรูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยา ซึ่งมีหลักการเรียนรู้ที่สำคัญคือ กระบวนการรู้คิด การแลกเปลี่ยนความรู้ รวบรวมความรู้เดิมและแสวงหาความรู้ใหม่ และความตั้งใจเชิงพฤติกรรมต่อเป้าหมาย ความคาดหวังเชิงพฤติกรรม ความเชื่อ เจตคติ การเห็นคุณค่า และการวางแผนปฏิบัติอย่างมีสติ และสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ สะท้อนคิดร่วมกันในการแก้ไขปัญหา สามารถที่จะแลกเปลี่ยนความรู้ได้อย่างอิสระ และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงได้ ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความสนใจใคร่รู้ และจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้มาก ทำให้เกิดองค์ความรู้ ความเชื่อ ความศรัทธา ที่สามารถถ่ายทอดให้กับคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเลื่อมใสศรัทธา เห็นคุณค่า คุณประโยชน์ และสามารถนำความรู้ ความเชื่อ และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติขยายผลให้เกิดประโยชน์

4. ผลศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีต่อรูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ภายหลังจากใช้รูปแบบ พบว่ามีความพอใจในระดับมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะได้มีฝึกกระบวนการคิด แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้ได้ความรู้ที่หลากหลาย การทำแผ่นพับ และได้ฝึกปฏิบัติการเป็นมัคคุเทศก์ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริง อีกทั้งสถานที่ในการทำกิจกรรมยังสะดวก ทำให้เกิดความกระตือรือร้นและพร้อมที่จะเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำเอาผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ซึ่งจากการทดลอง 9 ครั้งละ 3 ชั่วโมง ก็พบว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะ จึงควรนำรูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยาไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการ และสามารถนำไปปรับใช้กับการเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะกลุ่มอื่น ๆ เช่น ศิลปะ ดนตรี เป็นต้น

1.2 เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย ผู้นำผลการวิจัยไปใช้ จึงควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับกลุ่มเป้าหมาย โดยเปิดใจยอมรับถึงความแตกต่างทั้งทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ความศรัทธา และความแตกต่างด้านอื่น ๆ ไม่ดูถูกและลดคุณค่าของคนอื่น สร้างความไว้วางใจโดยการตั้งใจฟังเมื่อกลุ่มเป้าหมายพูดหรือแสดงความคิดเห็น โดยเปิดใจยอมรับมุมมองความคิดแบบไม่มีอคติ และไม่ควบคุมอารมณ์แสดง รวมถึงการตั้งคำถามเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควรเป็นคำถามปลายเปิด ไม่กำหนดขอบเขตการตอบเพื่อให้นักเรียนพูดและแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ในการให้บริการเพื่อให้ได้ข้อความรู้ที่หลากหลาย

1.3 ควรนำหลักสูตรการเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา ให้มีที่เกี่ยวเนื่องและผู้ที่สนใจในหลักสูตรนี้ได้ฝึกอบรม เพื่อให้เกิดการรับรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

1.4 ควรนำเทคนิคที่ใช้ได้ผลกับการเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนา จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์กับผู้สนใจ โดยเฉพะอย่างยิ่งเทคนิคกระบวนการคิด การแลกเปลี่ยนความรู้ การทำแผนพับ และการฝึกปฏิบัติเป็นมักคเทศน์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้มีการติดตามผลในระยะสั้น เป็นระยะเวลา 1 เดือน จึงอาจยังมีข้อมูลที่จำกัดในการตรวจสอบประสิทธิภาพการคงอยู่ของภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาในระยะยาว ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปได้มีระยะเวลาในการติดตามผลที่นานขึ้น 3 เดือนและ 6 เดือน และทำเป็นกิจกรรมต่อเนื่องปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้มีข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนามีความคงทนยั่งยืน

2.2 ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยา สามารถเสริมสร้างภูมิปัญญาสาธารณะทางพุทธศาสนาในกลุ่มทดลองสูงขึ้นในระยะหลังการทดลอง และระยะหลังการติดตามผล ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยเสนอแนะให้ศึกษาในกลุ่มอื่น ๆ ที่อาจมีปัญหาและความต้องการในลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น ศิลปะ ดนตรี ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นต้น

2.3 ควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการทดลองเพื่อให้ได้ใช้สถิติวิเคราะห์ผลของการใช้รูปแบบการเรียนรู้ทางจิตวิทยา ได้หนักแน่นยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- พระราชวรมนี (ประยูร ธรรมจิตโต). (2543). กระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา. กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ.
- เรืองเดช ปันเขียนชัฏ. (2542). นิทานพื้นบ้านลาว. สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ชวน เพชรแก้ว. (2547). การยกระดับและการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานการณ์ปัจจุบัน.
วารสารภาษาไทย, 3(3), 14-21.
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). Sage Publications.
-